
Tóth Ágnes

KOCSMA-MESÉK

A HÜLYE POPEC

Van egy kiskocsmá a Körös-parti városkában, ami kuriózumnak számít. Hogy miért? Mert itt kérem mindenki olvas. A sör vagy a rövid ital mellé egy könyvet is rendel a vendég. Ha nincs elég könyv, akkor egy-egy fejezet elolvasása után kézről kézre adják a kötetet, s ha marad még el nem olvasott történet, a következő napokon elolvassák azokat is végig. Mostanában nincs randalírozás, verekedés, káromkodás, teljes lerészegedés, trágárság és törés-zúzás, mint egykor, pedig a törzsvendégek zöme ugyanaz a személy.

Persze nem volt ez mindig így, de két éve, egy hideg téli napon történt valami, amitől minden megváltozott.

Azon a napon a Hülye Popec igen rossz bőrben volt. Csúnyán köhögött, és látszott rajta, hogy lázas, mert bepárasodott a szemüvege, amit az ornyeregnel egy egészségügyi ragtapasz tartott össze, és a hiányzó bal szárát gumiszalag helyettesítette, amit a férfi a fülére akasztott. Becsületes nevét senki nem tudta, csak annyit, hogy Popec, a hülye jelzőt pedig azért ragasztották rá, mert ha elrontott vagy elfelejtett valamit, folyton azt mondogatta: Hülye vagyok. Pedig Popec nem lehetett olyan hülye, hiszen egykor tanárember volt, és egész kis könyvtárral rendelkezett, mely mára elapadt, hiszen kevéske nyugdíja miatt kénytelen volt felélni.

Előtte a kocsmasztalon most is az elmaradhatatlan könyvei tornyosultak, mintegy tíz példány, melyeket mindenhová magával cipelt. Azokat simogatta, rendezgette remegő kézzel, és egészen közel hajolva bele is olvasott egyikbe-másikba.

– Már megint nincs pénze az öregnek – súgta oda a halász a szabadúszó villanyszerelőnek, és nagyot kortyolt a sörébe. – Most is könyvvel akar fizetni a hülyéje, azt hiszi hogy itt olvasnak az emberek. Láttam a tegnap is a piacon. Ebben a nagy hidegben órákig árulta a köteteket.

Anka, a kiségitő lány kivitte Popecnek a deci vodkát, hogy ne kelljen a pultig sántikálnia érszűkületes lábával.

– Látom, nincs jól, adok egy aszpirint, vegye be – mondta a nő, és letett az asztalra egy tablettát. – Menjen haza, és kúrálja ki magát.

– Köszönöm, kedves – nyögte Popec. Bevette a gyógyszert a vodkával, aztán visszarakta a könyveket a vászonszatyrába, de egyet otthagyt az asztalon fizetségeképpen, és elköszönt.

Miranda, a pultos nő utánaszaladt és rákiabált.

– Hülye maga? Megmondtam a múltkor, hogy nem fogadok el több könyvet. Tessék pénzzel fizetni! Maga miatt hiányom van a kasszában, és ezért ki fog rúgni a főnököm.

– Nagyon sajnálom, de nincs pénzem – mondta szemlesütve Popec –, de ne idegeskedjen, hiszen a könyv sokkal többet ér, mint az a deci vodka, és a sörök, amiket megittam a múlt héten. Tudja mit? Itt hagyom magának zálogba az összes könyvemem, amíg megkapom a nyugdíjamat. Nagyszerű regények, novelláskötetek. Tegye ki a pultra, hátha megveszi valaki. Ha nem, akkor készpénzzel fizetek 25-én.

– Jól van – bólintott Miranda –, látom, rossz bőrben van, nem vitatkozom, de aztán 25-én itt legyen a pénzzel, mert különben nem engedem be többé a kocsmába. – Azzal visszatráppolt a söntéshez, tisztára törölte a pultot, és kitette mind a tíz könyvet.

– Szegény Popec! Teljesen lezüllött, amióta meghalt a felesége – mondta Anka, majd megnézte egyenként a könyveket, végül kiválasztotta az egyik novelláskötetet, és egy kávéval leült a sörözgető halászok asztalához.

– Remélem, nem zavarok – mondta, és kinyitotta a könyvet. Itta a kávé, és olvasni kezdett. Csak olvasott, olvasott, falta a sorokat. Néha hangosan felnevetett, már nem is észlelte, hol van, teljesen elmerült egy különös és izgalmas világban. Mikor üres lett a csészéje, felnézett a könyvből. Először a csend tűnt fel neki, majd azt látta, hogy mindenki körülötte áll, és kíváncsian figyelik.

– Nahát, ezt a könyvet el kell olvassák! – mondta izgatottan. – Én ma este hazaviszem, holnapra kiolvasom és visszahozom. Akkor elviheti más is, ha érdekli.

– Én elviszem – mondta a halász. – Kezdek kíváncsi lenni rá.

– Nagyszerű! – kiáltotta Miranda, a pulttól. – De nem vihetik haza. Aki kikölcsönzi, az itt olvassa el, és a kölcsönzésért fizet egy szimbolikus összeget. Na, nézzük csak. A hülye Popec tarozik nekem egy deci vodkával és 6 üveg sörrel a múlt hétről. Az kb. 20 RON, tehát aki meg akarja venni a könyvet, ennyit fizet érte. Ha csak kikölcsönzi, akkor a tíz százalékát pengeti le, ami két lej. Punktum. Ha a többi könyv iránt is lesz érdeklődés, akkor a Hülye Popec is részesedik belőle, így legalább ki tudja fizetni a fogyasztását.

A Hülye Popec sajnos már nem részesedhetett semmiből, mert még azon az éjszakán meghalt. A temetésére Anka ment el a nyugdíjas suszterrel. Döbbsen álltak a sírjánál. Megszólalni sem bírtak. A fejfán a Karl Popeczky név állt, annak az embernek a neve, aki azt a tíz könyvet írta, amelyek a kocsmában zálogként vártak sorsukra. Visszatérve az ivóba Anka és a suszter könnyezve mesélték Mirandának és a törzsvendégeknek, ki is volt valójában a Hülye Popec.

Ez volt az a pillanat, ami 180 fokos változást hozott a kocsmába és a törzsvendégek életébe.

A hír gyorsan elterjedt, mert a Hülye Popect a fél város ismerte, egyre többen és többen tértek be kíváncsiságból a kiskocsmába, meginni pár sört vagy tömény italt és kikölcsönözve, helyben olvasgatni a Popec könyveit.

Két éve már, hogy ebben a kocsmában olvasás van, művelődés, nevetés, szellemes beszólások, könyvajánlások, és fogyasztás is jócskán, az egyre növekvő bevételről nem is beszélve. És egy szólás-mondás is szárnyra kapott: „Aki nem olvasta a Popec könyveit, az hülyén fog meghalni!”

KETTŐSSÉG

A harmincnégy éves Anka, aki éppen a kocsmába asztalait takarítja le, és az üres sörösüvegeket rakja vissza a ládák rekeszeibe, csupa szív, csupa jószág, kedvesség és hiszékenység. A probléma csak az, hogy a Jóisten nem volt jókedvében, amikor megformálta őt.

Az asszony homlokának közepén nagy, hosszanti bemélyedés tátong, mintha egy koponyaműtét nyoma volna. A két szeme igen közel van egymáshoz, és némi értelmi fogyatékoság lapít bennük, szabálytalan arca közepén, a ferde orr alatt apró kis bajuszsálak pelyhedzenek. A törzsvendégek bár elfogadták olyannak, amilyen, sokszor kinevetik, és csak Zirának hívják a háta mögött, mert nagyon hasonlít a *Majmok bolygója* című film hősnőjére. Ő pedig nem haragszik, hiszen egy főszereplőről nevezték el.

Ankát rejtély övezi. Nem lehet tudni, hogy van-e férje, gyereke, anyja, apja, rokona, hisz arról soha nem beszél. Az elmúlt négy évben, amióta itt feltűnt, nem kereste őt soha senki. Barátait és rokonait a kocsmába törzsvendégeiben véli felfedezni, és tiszta szívből szereti őket. Meghallgatja a panaszait, örömeiket, ha megkérlik, bevásárol nekik, a pultos nőnek besegít, ezért ingyen ihat egy kávét. Mintha a kocsmába lenne az otthona, és az itt le-

hullt kis csbukokból élne. Amolyan kocsmatöltelék, de nem rossz értelemben, hiszen soha nem iszik szeszes italt. Csak kávé és néha kólát vagy ásványvizet.

A múlt nyáron ki kellett hívni hozzá a mentőt, mert hirtelen epilepsziás rohamot kapott. Mindenki aggódott érte, és amíg távol volt, nagyon hiányzott a törzsvendégeknek. Mintha üres lett volna a kocsmá. Hiányzott a jó szó, a kedvesség, a segítőkészség, egy diplomatikus válasz vagy gesztus. Hogy jobban teljen az idő, malmozni és sakkozni is szoktak a férfiak a sörük mellett. Egyik nap meghívták Ankát is malmozni, hogy ne unatkozzon. Már előre összekacsintottak, nevetgéltek, ám amikor a nő nyolcszor egymás után megnyerte a partit, lefagyott a gúnyos mosoly az arcukról. Pár nap múlva sakkbán is megverte őket, sőt, a kocsmá legjobb sakkozójának is mattot adott, annak, aki eddig azzal dicsekedett, hogy '86-ban országos bajnokságot nyert.

– Valami nincs rendben ezzel a lánnyal – jegyezte meg a nyugdíjas vil-lanszerelő. – Ha ránézünk, olyan, mint aki tízig sem tud számolni, úgy viselkedik, mint egy gyerek, de közben bitang nagy logikája van.

S hogy mennyire így volt, ez akkor igazolódott be, amikor egy délután betért az ivóba egy fiatalember, és odalépve a söntéshez, számfület mutatott Mirandának, a pultos nőnek, aki ezen nagyon felháborodott, és elküldte a fiút a bűdös francba. De mert az nem tágított, és még hevesebben kalimpált a két kezével, amit a halántékához emelt, az asszony kiabálni kezdett, mire a két halász felállt a söre mellől, hogy móresre tanítsák a srácot.

– Állj! – kiáltotta Anka –, ne bántsátok szegényt, nem látjátok, hogy süketnéma? Csak egy sört akar inni, és így mutatja, hogy Csukás sör kell neki.

– Honnan tudod te azt? – kérdezték a többiek

– Onnan – felelte Anka –, hogy a Csukás sör címkéjén egy szarvas van.

– Megáll az eszem, miket tud ez a lány – mondta elismerően Miranda, és odaadta a sört a fiúnak, aki fizetett, és hálásan meghajolt. A kedélyek épphogy lecsillapodtak, amikor az egykori sakkbajnok dühöngeni kezdett, és ordítva vágta a földhöz mobiltelefonját, mert valami hiba miatt nem tudta felhívni az asszonyt a kórházban. Anka felvette a mobilt a padlóról, és pár perc alatt megjavította.

– Van még valakinek rossz telefonja? – kérdezte –, mert ha van, én megjavítom, ugyanis minden típushoz értek. Azóta a törzsvendégek nagy tisztelettel bánnak Ankával, nem nevetik ki, nem nevezik a háta mögött Zirának. Egyenrangú félnek tekintik. Rumezcs úr pedig minden találkozásukkor megemeli a kalapját előtte.

MIRE JÓ EGY POHÁR RUM?

Rumecz úr két évtizede minden nyarat a városi közcéccé melletti kis parkban tölt el, reggeltől másnap reggelig, így azt is mondhatná, hogy ott nyaral. Ideális hely ez számára, hiszen egyforma távolságra van tőle a kocsmá és az illemhely. Mivel Rumecz úr szereti a sört, és nagy mennyiségben fogyasztja is, nem kerül kellemetlen helyzetbe, ha már távozott az ivóból, hiszen amit ott betöltött, azt hamar ki tudja eresztetni a másik „közintézményben”.

Bár sokan ismerik a környéken, mégsem tud róla senki semmit. Csak amennyi lerí róla. Hatvan év körüli, magas, csontos ember, széltől és alkoholtól cserzett arccal, hatalmas tüdővel, melyből néha bőrdülés formájában tör elő az elégedetlenség gyászos hangja. Míg a nyári hónapokban sárga szalmakalapjában virít a park zöldjében, télen nem lehet látni. Valahol, valamelyik városszéli meleg vizes vezeték mellett vészeli át a hideg évszakot, s ha pénze van, feltűnik az ivóban.

A törzsvendégek jól ismerik, hiszen közéjük sorolhatja magát. Ismeri őt a két halász, a fuvaros, a lepukkant vízvezeték-szerelő, a munka nélküli tanár, az értelmi fogyatékos Anka, a testi örömet szolgáltató kortalan fehérnép, a nyugdíjas szekus, akit mindenki utál, és aki miatt sokan be se térnek sörözni, ha látják, hogy ott ül a megszokott asztalánál, és végül Miranda, a pultos nő, aki már kívülről tudja, kinek mi a kedvenc itala, és ki mikor kap nyugdíjat, szociális segélyt vagy egyházi támogatást, mert azokon a napokon megnő a bevétele.

S ha már a bevételről van szó, most is amiatt bosszankodik Miranda, és a kénköves pokolba kívánja a nyugdíjas szekust, aki órákig ül a kocsmában, és aki miatt többen is visszafordultak az ajtóból, annyira utálják. Aki mindig csücsörítve szívja elsárgult fogait, valósággal szörcsög, s ha megszólal, óriási nyugdíjával dicsekszik, és a kommunista rendszert sírja vissza, amikor is Ő egy fontos ember volt, nem egy lenézett és mindenki által utált személy.

Most is éppen ezeket az időket emlegeti, amikor belép az ivóba Rumecz úr, leteszi az asztalra avas szalmakalapját, és egy korsó sört rendel.

Miranda ötvenéves szíve hirtelen gyorsabban kezd verni.

Ismerve a különböző alkoholok hatását Rumecz úr temperamentumára és gyűlöletét a volt szekus ellen, tudja, hogyan állíthatja meg a kocsmá bevételeinek zuhanását. Azonnal felteszi a nyolcas mosolyát, és egy deci rumot visz a sör mellé Rumecz úrnak.

– A ház ajándéka – mondja. A férfi meglepődik. Kicsit forgatja a poharat, amin megcsillan a beszőrődő nap fénye, és a rum vörösesbarnán felragyog. Lassan lehunyja a szemét, és felhajtja a tömény italt. Egy darabig cuppog a bajusza alatt, mintha még nem akarná elengedni az ital ízét. Lát-szik, ahogy kezd életre kelni. Már szikrázik a szeme, kidagadnak a nyakán az erek, a keze ökölbe szorul, és lecsap a vén szekus asztalára. Szidni, átkozni kezdi az öreget meg a fajtáját, felhánytorgatja régi, fájó sérelmeit, többek között azt is, hogy a szekusok az ő balsorsának okozói, de most bosszút áll érte. A vénember bepánikol, és gyorsan távozik.

Az ivóban mindenki megkönnyebbülten lélegzik fel. Hahotázva és elismerően veregetik Rumecz úr vállát.

Miranda is örül, hiszen kezd egyre jobban megtelni a kocsmá. Isznak, hangoskodnak, csuda sztorikat mesélnek. S ahogy emelkedik a hangulat, úgy emelkedik a bevétel is.